

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาวิกฤตของประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งนับวันได้ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ สร้างความสูญเสียให้กับประเทศอย่างมากมาย ในรัฐบาลปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาเสพติด จึงกำหนดให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ระดับชาติ ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนและต่อเนื่องเพื่อป้องกัน แก้ไข และลดผลกระทบของปัญหายาเสพติดที่จะมีต่อความมั่นคงของชาติ

หลักการดำเนินนโยบายของรัฐบาลคือ " การป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษเด็ดขาด" ด้วยกลยุทธ์การตัดวงจรปัญหา 3 วงจร ได้แก่ วงจรการเสพ วงจรการค้า และวงจรการผลิต แต่ปัญหายาเสพติดก็มิได้หมดสิ้นไป โดยยังมีผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการแก้ไขปัญหายุติยาเสพติด โดยใช้ระบบการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ และ ระบบต้องโทษ ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาและผู้ติดยาเสพติดที่ถูกดำเนินคดีในการกระทำความผิดเพียงเล็กน้อย จะถูกส่งไปรับการบำบัดรักษาในเรือนจำหรือทัณฑสถานบำบัดพิเศษ ซึ่งเป็นการบำบัดรักษาในระบบต้องโทษ แต่กลับส่งผลให้ผู้ติดยาเสพติดไปเรียนรู้พฤติกรรมกรรมกรเป็นอาชญากรในเรือนจำ ยิ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากภายหลังที่ออกมาจากเรือนจำ จึงได้มีการนำแนวทางใหม่ในการบำบัดรักษายาเสพติดโดยเป็นการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเป็นระบบที่เกิดขึ้นโดยพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับผู้ติดยาและสารเสพติดให้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานที่ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ต่อมาได้มีการปรับแก้ไขเนื่องจาก กฎหมายเดิมขัดข้องในการดำเนินงาน จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ขึ้นใหม่ มีผลให้ยกเลิกพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 โดยได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกาเล่ม 119 ตอนที่ 96 ก ลงวันที่ 30 กันยายน 2545 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545 ซึ่งเป็นไปตามหลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายพิจารณาจากแบบพิธีในการตรากฎหมาย โดยกระบวนการตามกฎหมายเป็นการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมปกติ เพราะถือว่า ผู้เสพยาเสพติดเป็นผู้ป่วยอย่างหนึ่ง จึงไม่ยากให้มีการนำผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมปกติ

เช่นเดียวกับการกระทำความผิดอาญาประเภทอื่นที่มีความรุนแรงกว่า เพื่อมิให้มีการเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอันนำไปสู่การเป็นอาชญากรต่อไป

โดยกระบวนการบังคับฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เมื่อเจ้าพนักงานจับกุมผู้ต้องหาใน 4 ฐานความผิด คือ 1. เสพยาเสพติด 2. เสพและมีไว้ในครอบครอง 3. เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย 4. เสพและจำหน่ายยาเสพติด ตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งไม่รวมถึงยาเสพติดประเภทสารระเหย ที่มีการแพร่ระบาดอยู่ในกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมาก โดยผู้กระทำ ความผิดดังกล่าว ต้องไม่ปรากฏว่าเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล โดยพนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับตั้งแต่เวลาที่ผู้ต้องหามาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อให้ศาลมีคำสั่งส่งตัวผู้ต้องหาไปรับการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 240 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 87 วรรค 3 แต่ถ้าหากผู้ต้องหาไม่อายุไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาไปยังศาลภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งในทางปฏิบัติในบางพื้นที่ มีผู้ต้องหาเป็นจำนวนมาก พนักงานตำรวจจึงไม่นำตัวผู้ต้องหาส่งศาลตามเวลาที่กำหนดไว้ โดยจะรวบรวมผู้ต้องหาให้ได้จำนวนหนึ่งแล้วจึงนำส่งศาล เพื่อมิให้ต้องเสียเวลาที่จะต้องไปศาล วันละหลายครั้ง เนื่องจากมีภารกิจอย่างอื่น ซึ่งจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติรับรองไว้

หลังจากที่ศาลพิจารณามีคำสั่งส่งตัวผู้ต้องหาไปควบคุมตัวเพื่อตรวจพิสูจน์ ณ สถานที่ตรวจพิสูจน์แล้ว จะได้แจ้งให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ทราบ เพื่อดำเนินการตรวจพิสูจน์ทางการแพทย์ และประวัติทางสังคมว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดหรือไม่ หากการตรวจพิสูจน์ยังไม่แล้วเสร็จ กฎหมายได้ให้อำนาจแก่คณะอนุกรรมการฟื้นฟู พิจารณามีคำสั่งขยายระยะเวลาการควบคุมตัวเพื่อตรวจพิสูจน์อีกไม่เกิน 30 วัน ได้นั้น ถือว่าเป็นการให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารในการพิจารณาควบคุมตัวบุคคล ซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ถูจำกัด ซึ่งขัดแย้งกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 237 ที่ว่า "ในคดีอาญา การจับ และคุมขังบุคคลใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล" ซึ่งเป็นการให้อำนาจแก่องค์กรตุลาการเท่านั้น เนื่องจากองค์กรดังกล่าว มีความเป็นกลาง อิสระ และปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล มิให้มีการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบจากองค์กรฝ่ายบริหาร ซึ่งรวมถึงเมื่อคณะอนุกรรมการฟื้นฟู วินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือ ผู้ติดยาเสพติดจะดำเนินการจัดทำแผน

การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน โดยเป็นการควบคุมตัวตามประเภทที่กฎหมายกำหนดไว้ นี้ ก็เป็นการให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐ ฝ่ายบริหารแทนองค์กรตุลาการ เช่นเดียวกับ การขยายเวลาการควบคุมตัวเพื่อการตรวจพิสูจน์ข้างต้น หากผลการฟื้นฟูเป็นที่พอใจก็จะมีคำสั่งปล่อยตัวกลับและไม่ถือว่ามีความผิดตามที่ถูกล่ามโซ่ แต่ถ้าหาก ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพไม่เป็นที่พอใจ คณะอนุกรรมการฟื้นฟูฯ อาจขยายระยะเวลาการควบคุมตัว เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพออกไปอีกได้คราวละไม่เกิน 6 เดือน แต่รวมทั้งสิ้นแล้วไม่เกิน 3 ปี หาก ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพยังไม่เป็นที่พอใจก็จะส่งให้พนักงานอัยการดำเนินคดีต่อไป โดยให้สิทธิแก่ ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของ คณะอนุกรรมการฟื้นฟูฯ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเสพหรือการติดยาเสพติด การสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือการสั่งขยายระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง ซึ่งถือว่าเป็น การอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง เมื่อบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครอง มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องให้องค์กรที่มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือกว่าองค์กรผู้ออกคำสั่ง ได้มีการเยียวยาความ เดือดร้อนเสียหายที่บุคคล นั้นได้รับ หากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการฟื้นฟูฯ เป็นประการใดก็ให้ ถือเป็นที่สุด โดยหลักแล้ว แม้กฎหมายจะระบุว่าถึงที่สุดเช่นนี้ ก็เป็นการถึงที่สุดภายในฝ่ายบริหาร เท่านั้น ซึ่งตามหลักกฎหมายปกครองแล้ว ยังเปิดโอกาสให้บุคคลผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าวมีสิทธิ อุทธรณ์ต่อองค์กรภายนอกฝ่ายปกครอง เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ เช่นศาลปกครอง หรือยื่นเรื่องผ่านผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ถูก ล่วงละเมิดโดยไม่เป็นธรรมจากองค์กรฝ่ายบริหาร

เมื่อวิเคราะห์ขั้นตอนและกระบวนการตามกฎหมายประกอบกับแนวความคิดของ หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ จะพบว่าขั้นตอนและกระบวนการของกฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรของรัฐฝ่ายบริหารนี้ ถือว่าเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญเมื่อพิจารณาจากสาระของกฎหมาย ประกอบ นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายบังคับบำบัดรักษาของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว จะเห็นว่ากระบวนการเริ่มต้นมีทั้งเจ้าหน้าที่ ผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ติดยาเสพติดหรือญาติ พี่ น้อง ของผู้ติดยาเสพติด ซึ่งพนักงานอัยการต้องยื่นคำร้องขอต่อศาล เพื่อสั่งให้มีการใช้กระบวนการบังคับ บำบัดรักษา โดยศาลจะสั่งแพทย์ และจิตแพทย์ตรวจพิสูจน์ผู้ต้องหา ก่อน หากเป็นผู้ติดยาเสพติด ที่ต้องเข้ารับการบำบัดรักษา ศาลจะสั่งให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในโรงพยาบาล และผู้อำนวยการ โรงพยาบาลจะมีหน้าที่บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และติดตามภายหลังการปล่อยตัวผู้ติดยาเสพติด ซึ่งจะต่างจากการบังคับฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทย ที่ไม่เปิดโอกาสให้ญาติ

พี่น้องของผู้ติดยาเสพติดยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อนำผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบังคับฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้ รวมถึงไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการติดตามภายหลังการปล่อยตัว เมื่อฟื้นฟูสมรรถภาพเสร็จแล้วกลับคืนสู่สังคม สำหรับประเทศมาเลเซีย กระบวนการบังคับบำบัดรักษาเสพติด จะเริ่มเมื่อเจ้าหน้าที่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่าติดยาเสพติดไปกักตัวไว้ที่เหมาะสมไม่เกิน 24 ชั่วโมง เพื่อทำการตรวจพิสูจน์สารเสพติดได้ หากผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด เจ้าหน้าที่จะนำตัวมาแสดงต่อศาลหากบุคคลนั้นเป็นผู้ติดยาเสพติด และศาลจะสั่งให้ไปบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นเวลา 2 ปี จากการศึกษาเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่าในการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศมาเลเซีย ขั้นตอนของกระบวนการจะผ่านศาลให้มีคำสั่ง ควบคุมตัวบุคคลในการบังคับบำบัดรักษาเสพติด เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล รวมถึงยังมีการติดตามภายหลังการปล่อยตัว เพื่อไม่ให้ผู้ผ่านการบำบัดฯ กลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ

สำหรับการแก้ไขปัญหาผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติด ในปัจจุบันนี้ แม้จะถือว่าผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วย ที่สมควรจะได้รับการบำบัดรักษา ฟื้นฟู และพัฒนาให้โอกาสผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดกลับมาเป็นคนดีคืนสู่สังคมเช่นบุคคลทั่วไปอีกครั้ง ไม่ตกเป็นเหยื่อของขบวนการยาเสพติดด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และเพื่อให้หลุดพ้นจากการเสพยาเสพติดอย่างถาวร ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลมุ่งหวัง แต่จะต้องให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรอง หากมีการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายบริหารที่ไม่ชอบธรรมอันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จะต้องมีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุง กระบวนการบังคับฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้เป็นไปตามหลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารจะต้องคำนึงถึงหลักความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติรัฐ (Legal State) ที่เป็นหลักในการปกครองประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะไปลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ได้ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรอง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดสัมฤทธิ์ผลตามที่มุ่งหวังอย่างแท้จริง

5.2 ข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อบังคับให้ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ จนสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และมีส่วนช่วยทำให้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง แต่จากการศึกษาบทบัญญัติดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่าในขั้นตอนและกระบวนการของ

กฎหมายนั้นไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มุ่งให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าว มีกระบวนการดำเนินงานที่ให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์การเสพยาเสพติดและการติดยาเสพติด และการเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเป็นการใช้อำนาจดังเช่นองค์กรตุลาการที่มีผลต่อการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยมิชอบด้วยกฎหมาย จึงสมควรที่จะ ปรับปรุง พัฒนา มาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อให้การบังคับฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติดหรือผู้ติดยาเสพติดของประเทศ ดังนี้

มาตรการทางกฎหมาย

1. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 โดยกำหนดให้องค์กรตุลาการ เข้ามาทำหน้าที่แทนองค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร ในขั้นตอนควบคุมตัวที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ดังนี้

1.1 มาตรา 12 กรณีการประชุมคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาปล่อยชั่วคราว ซึ่งเดิมต้องมีคณะอนุกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง แต่เนื่องจากคณะอนุกรรมการประกอบด้วย บุคคลหลายฝ่าย และต่างมีภารกิจมาก การที่จะให้คณะอนุกรรมการมาประชุมตามจำนวนที่กำหนดไว้ นั้น ทำให้เกิดความล่าช้า ประกอบกับ การพิจารณาปล่อยชั่วคราว เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการโดยรวดเร็ว เพราะกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัว จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 12 “..... การประชุมของคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อพิจารณาปล่อยชั่วคราว คณะอนุกรรมการฟื้นฟูฯอาจมอบหมายให้ประธานอนุกรรมการ หรือ เลขานุการอนุกรรมการ เป็นผู้พิจารณาอนุญาตก็ได้ และนำเสนอคณะอนุกรรมการเพื่อความเห็นชอบในการประชุมครั้งต่อไป “

1.2 มาตรา 21 ควบคุมตัวเพื่อตรวจพิสูจน์การเสพยาเสพติดหรือการติดยาเสพติด ที่ศาลมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปควบคุมเพื่อตรวจพิสูจน์ที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่ให้กระทำให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่รับตัวผู้ต้องหาไว้ในสถานที่ ที่ตรวจพิสูจน์ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ขออนุญาตให้ศาลมีคำสั่งขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 30 วัน

1.3 มาตรา 22 ในกรณีที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำตัวผู้นั้นไปยังศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งควบคุมตัวผู้นั้นไว้ ณ สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูฯ ได้จัดให้มีแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไว้แล้ว

1.4 มาตรา 24 ในกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏภายหลัง จากที่ศาลมีคำสั่งตามมาตรา 19 ว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ต้องหา หรือ ถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นมาก่อนหรือภายหลัง ที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าว เพราะหากจะพิจารณาเฉพาะกรณี ต้องหาหรือถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นมาก่อน ที่ศาลมีคำสั่งเท่านั้น จะทำให้บุคคลที่ไม่ต้องการเข้าสู่กระบวนการไปกระทำความผิดฐานอื่นภายหลังที่ศาลมีคำสั่งเพื่อหลีกเลี่ยงกระบวนการ

1.5 มาตรา 25 ในกรณีที่ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดปรากฏผลยังไม่เป็นที่พอใจ ให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพิจารณากำหนดแผนและระยะเวลาที่จะขยายเวลาการควบคุมตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ส่งศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ขยายระยะเวลาการควบคุมตัว ในการฟื้นฟูสมรรถภาพตามแผนที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูฯ กำหนดไว้ รวมถึงในระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หากคณะอนุกรรมการฟื้นฟูฯ จะลดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพจะต้องเสนอศาลเพื่อให้มีคำสั่งลดระยะเวลาการควบคุมตัว

2. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 29 โดยผู้เขียนเห็นว่าไม่ควรให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกติดตามจับกุมผู้ที่เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่หลบหนีจากการควบคุมหรือหลบหนีออกนอกเขตศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เนื่องจากไม่ใช่การกระทำความผิดซึ่งหน้า เพราะขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ให้อำนาจบุคคลอื่นนอกจากศาลมีอำนาจจับกุมได้เฉพาะการกระทำความผิดซึ่งหน้าเท่านั้น จึงเห็นสมควรให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการขออนุญาตศาล เพื่อจับกุมบุคคลที่หลบหนีดังกล่าว ซึ่งจะสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล

3. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 31 ซึ่งไม่ควรให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการจับกุม โดยไม่มีหมายจับ และควบคุมตัวผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้วไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนระเบียบ เงื่อนไข หรือข้อบังคับที่กำหนด เพราะกระทบกระเทือนต่อ

สิทธิเสรีภาพของบุคคล ที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะจับบุคคลใด โดยไม่มีหมายศาลไม่ได้เว้นแต่ เมื่อเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า

4. แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 33 วรรคสอง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า นอกจากกรณีที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ จนครบระยะเวลา แต่ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพยังไม่เป็นที่พอใจแล้ว ควรเพิ่มเหตุผล กรณีที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูฯ ไม่ปฏิบัติตาม หรือฝ่าฝืนระเบียบ เงื่อนไข หรือข้อบังคับที่กำหนดในระหว่าง ระยะเวลา ตามมาตรา 25 และคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพิจารณาเห็นว่าไม่ควรใช้วิธีการ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อไป ให้คณะกรรมการฟื้นฟูฯสามารถรายงานความเห็นไปยัง พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ เพื่อประกอบการดำเนินคดีต่อไป

5. เพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ในประเด็นดังนี้

5.1 ให้มีการนำเงื่อนไขความพร้อมของผู้ต้องหา ครอบครัว และสภาพแวดล้อม ของชุมชนเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาส่งตัวผู้ต้องหาไปเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามแผน ที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดกำหนด นอกจากการคำนึงถึงอายุ เพศ และ ลักษณะเฉพาะบุคคลเท่านั้น

5.2 เปิดโอกาสให้ครอบครัวของผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดที่ไม่เข้ารับการบำบัด รักษา ยาเสพติดในระบบสมัครใจ หรือเข้ารับการบำบัดรักษา ยาเสพติดในสถานบำบัดฯ หลายครั้ง และยังไม่หายขาดหรืออยู่ไม่ครบหลักสูตร รวมทั้งเป็นผู้ติดยาเสพติดเรื้อรังแต่ไม่ได้ถูกจับกุมขณะ เสพยาเสพติด มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้นำบุคคลดังกล่าว เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจัดทำแผน การฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสมกับบุคคลนั้นเสนอให้ศาลพิจารณาเพื่อสั่งควบคุมตัวบุคคล การดำเนินการในลักษณะดังกล่าว จะมีส่วนช่วยให้ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดได้รับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งเป็นการทำให้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง ที่ถือว่าการ ใช้วิธีการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่สังคมเพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้เสพยาเสพติด

5.3 ผู้ต้องหาที่จะเข้าสู่กระบวนการของกฎหมายนี้ ต้องไม่ปรากฏว่าต้องหาหรือ อยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่าง รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลนั้น ควรจะให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยว่า ในความผิดฐานอื่นที่กฎหมายบัญญัติจะต้องมีความใกล้ชิดต่อความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

ความผิดที่รุนแรง และจะมีการลงโทษจำคุกผู้นั้น ไม่ใช่มีการคุมความประพฤติ หรือใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เมื่อกระทำผิดเป็นครั้งแรก รวมถึงจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า เงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดจะให้ศาลนำมาประกอบการพิจารณาก่อนหรือหลังที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ

5.4 เพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้มีความชัดเจน กรณีที่ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่ได้รับคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว ไม่พอใจผลการพิจารณาของคณะกรรมการฟื้นฟูที่ยื่นอุทธรณ์ไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อองค์กรภายนอกฝ่ายปกครอง คือ ศาลปกครอง หรือ ยื่นคำร้องผ่านผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อเยียวยาความเสียหายที่ผู้นั้นได้รับผลกระทบจากการกระทำทางปกครอง

5.5 เพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย สำหรับผลในทางกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ต้องหาที่หลบหนีจากการควบคุม และไม่ยอมเปรียบเทียบคดีให้มีความชัดเจนในการปฏิบัติ โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจยกเลิกการชะลอการฟ้อง และนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องคดีตามกระบวนการยุติธรรมปกติในความผิดฐานเดิม และความผิดฐานหลบหนีที่คุมขัง

5.6 เพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการกำหนดการติดตามภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด อย่างน้อย 1 ปี โดยให้ศาลกำหนดเงื่อนไขให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ภายหลังได้รับการปล่อยตัว และจะต้องมีบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติตามแต่ไม่ครบเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เพื่อไม่ให้ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำอีก

5.7 เพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย ในกรณีที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เมื่อได้รับการปล่อยตัวหลังจากผลการฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นที่พอใจแล้ว กลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ และถูกพนักงานเจ้าหน้าที่จับกุมอีกครั้ง เช่นนี้ ศาลจะต้องกำหนดเงื่อนไขในการควบคุมตัวเพื่อเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เข้มงวดกว่าครั้งแรก และหากถูกจับกุมเป็นครั้งที่ 3 จะไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการของกฎหมายฉบับนี้ได้ เพราะเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนมากในการดูแล ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติด ที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเสพยาเสพติดได้จริง และเพื่อไม่ให้มีการอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายที่เอื้ออำนวยให้บุคคลที่มีพฤติกรรมที่เป็นอาชญากรอยู่แล้ว ไม่ต้องถูกดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมปกติ

สำหรับกรณีที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ มีผลการฟื้นฟูยังไม่เป็นที่พอใจ โดยระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพรวม 3 ปีแล้ว เมื่อพนักงานอัยการดำเนินคดีสู่ศาลแล้ว ให้ศาลพิจารณา

ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในการส่งบุคคลนั้น เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพตามที่ ศาลกำหนด

5.8 เพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย ให้ศาลมีอำนาจในการพิจารณาสั่งควบคุมตัว ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ที่เป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดให้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เกินกว่า 6 เดือน ได้ เมื่อพิจารณาประวัติและพฤติกรรมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แล้วเห็นว่า ระยะเวลา 6 เดือน ที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่เพียงพอ ที่จะทำให้ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดหายเป็นปกติ และกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ หรือให้อำนาจแก่ศาลในการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมกับพฤติกรรม ของผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดแต่ละราย เพื่อให้ผู้เสพ หรือ ผู้ติดยาเสพติด สามารถเลิกเสพยาเสพติดได้

6. แก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนด ลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณ ของยาเสพติด พ.ศ. 2546 โดยควรมีการเพิ่มประเภทยาเสพติด เพื่อสามารถนำผู้เสพหรือผู้ติดยา เสพติดเข้าสู่กระบวนการเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพิ่มขึ้นจากเดิม เช่น การเพิ่มการกระทำความผิด ฐานเสพยาเสพติดประเภทสารระเหย เนื่องจากมีกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ใช้สารระเหยเป็นจำนวนมาก และไม่ได้เข้ารับการบำบัดรักษา ทั้งนี้จากการที่มีการปราบปรามยาเสพติด ตามนโยบายการต่อสู้เพื่อ เอาชนะยาเสพติด ในกลุ่มยาเสพติดประเภทยาบ้า หรือ เมทแอมเฟตามีน ซึ่งมีการจับกุม ดำเนินคดีเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้เสพยาเสพติดไปเสพยาเสพติดประเภทอื่นทดแทน เนื่องจากยาเสพติด ประเภทยาบ้าหายากและมีราคาแพงขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ติดยาเสพติดประเภทสารระเหย ได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพต่อไป

7. แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่าด้วยการ ตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การควบคุมตัว และการปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการตรวจ พิสูจน์และผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2546 ลักษณะ 5 การปล่อยชั่วคราว หมวด 1 หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้เข้ารับการตรวจ พิสูจน์ ข้อ 59 ที่ควรแก้ไขในการกำหนดให้เป็นอำนาจของศาล ที่มีสิทธิในการพิจารณาและ อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ และเพิ่มผู้มีสิทธิร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในข้อ 60 โดยให้รวมถึงบุตร พี่ หรือ น้องของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟู เพื่อให้เกิดเป็นธรรมและให้สิทธิยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟู จำนวนหนึ่งเป็นผู้ซึ่งมีครอบครัวและมี บุตรแล้ว หรือ หากผู้นั้นไม่มีบิดามารดา หรือญาติคนอื่นอีกแล้ว

8. แก้ไขระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ข้อ 16 วรรคสาม ระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หากปรากฏว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา เสพติดมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป จากการกำหนดแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ใน

สองวรรคก่อน ให้คณะอนุกรรมการพิจารณาปรับแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามที่เห็นสมควร โดยให้ตัดคำว่า “ การลด หรือขยายการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ” เนื่องจาก การลด หรือการขยายการฟื้นฟู มิใช่การปรับแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด นอกจากนี้ การลด หรือ การขยายระยะเวลาได้มีการกำหนดไว้แล้วในส่วนที่ 3

9. แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ข้อ 19 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่พิจารณาเห็นว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด บางรายมีพฤติกรรมที่ดีภายในระยะเวลาฟื้นฟูสมรรถภาพสั้นๆ เมื่อประเมินพฤติกรรมแล้ว เห็นว่าสมควรปรับแผนการฟื้นฟูก่อนระยะเวลา 90 วัน หรือสองในสามของระยะเวลาฟื้นฟูสามารถทำได้ เพื่อมิให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูต้องอยู่ในสถานที่ฟื้นฟูนานเกินควร

มาตรการส่งเสริมการดำเนินงาน

1. จะต้องมีการจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามกระบวนการของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด 2545 เพื่อทบทวนการดำเนินงาน ปัญหา/อุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด เนื่องจากองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ขาดความพร้อมในการดำเนินการ เช่น ขาดสถานที่ขาดบุคลากร และ งบประมาณ

2. จะต้องมีการเพิ่มจำนวนสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้มากขึ้น และครอบคลุมหลายพื้นที่ โดยประกาศกฎกระทรวงเรื่องสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพตามกฎหมายต่อไป เพื่อรองรับการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ให้มีความเหมาะสมในการควบคุมผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด แต่ละประเภท เนื่องจากที่ผ่านมา สถานที่เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพบางประเภท ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ จึงทำให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูต้องปรับรูปแบบการควบคุมตัวตามสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีอยู่ เช่น คณะอนุกรรมการฟื้นฟูพิจารณาว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูพิจารณาว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูต้องควบคุมตัวเข้มงวด แต่สถานที่ฟื้นฟูแบบควบคุมตัวเข้มงวดได้รับผู้เข้ารับการฟื้นฟูเต็มจำนวนที่รองรับได้แล้ว จึงทำให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟู ต้องเปลี่ยนรูปแบบการควบคุมเป็นการควบคุมตัวไม่เข้มงวดแทน

3. ในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเป็นจำนวนมาก ทำให้ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการ จึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการประมาณค่าใช้จ่ายเพื่อให้การปฏิบัติงานตามกฎหมายเกิดประสิทธิผล ไม่ปล่อยให้หน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบงบประมาณโดยลำพัง

4. จะต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนให้มีมาตรการเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ เช่น ให้ค่าตอบแทนในการดำเนินงานตามขั้นตอนและกระบวนการของกฎหมาย ในอัตราที่สูงกว่าทั่วไป และพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ที่ดำเนินงานตามกฎหมายในโควตาพิเศษ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ไม่ให้เจ้าหน้าที่มีการเบี่ยงเบนคติไม่นำ ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการ เพราะเห็นว่ากระบวนการตามกฎหมายมีความยุ่งยาก

5. จัดทำระบบข้อมูลผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพและเชื่อมโยงกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบสมัครใจ และระบบต้องโทษ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพิจารณาว่า ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดนี้ ได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามกฎหมายนี้และกฎหมายอื่นมาแล้วกี่ครั้ง รวมถึงจะได้ทราบว่าผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดได้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพมาจากที่ใด ในระบบการบำบัดรักษาแบบใด เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาของศาล และประกอบการจัดทำแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพของคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

6. จะต้องมี การติดตามดูแลผู้ที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวเมื่อผลการฟื้นฟูเป็นที่พอใจ ซึ่งจะต้องกำหนดแนวทางในการติดตามผลที่ชัดเจน โดยการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งชุมชนและครอบครัวที่เข้ามาช่วยติดตามดูแลอย่างน้อยเป็นเวลา 1 ปี เพื่อไม่ให้บุคคลดังกล่าวกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ โดยจะต้องให้ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวมีอาชีพรองรับ หรือได้รับการฝึกอาชีพ รวมถึงให้ผู้นั้นได้ศึกษาต่อ เพื่อมิให้กลับมาเป็น ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดอีก

7. ตามที่ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์เพื่อปฏิบัติการแทนคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งหรือ คำวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้ยื่นอุทธรณ์ไว้ เมื่อพิจารณาแล้วให้เป็นที่ยุติ ไม่ต้องส่งไปให้คณะกรรมการฟื้นฟูฯ พิจารณาอีก เห็นควรให้มีการเพิ่มองค์ประกอบคณะอนุกรรมการวินิจฉัยฯ ที่มีผู้แทนองค์กรภาคเอกชนหรือผู้แทนสถานฟื้นฟูสมรรถภาพ เข้าร่วมเป็นคณะอนุกรรมการ เพื่อให้การพิจารณา วินิจฉัยเกิดความเป็นธรรม และเห็นว่าคณะอนุกรรมการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ควรมีหน้าที่ในการกลั่นกรอง วิเคราะห์เบื้องต้น พร้อมทำความเข้าใจเสนอให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพิจารณา เพื่อให้ผู้อุทธรณ์ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากองค์กรในระดับที่สูงขึ้น